

Obraćanje visokog predstavnika i posebnog predstavnika EU Valentina Inzka na Konferenciji o perspektivama europske politike prema Bosni i Hercegovini u organizaciji Centra za politiku i upravljanje i Fondacije Heinrich Boll

Građani moraju reći NE još jednoj godini bijede

Dame i gospodo,

Današnji okrugli stol je prvi događaj u okviru inicijative EUROAD, koju pokreću Centar za politiku i upravljanje i Fondacija Heinrich Boll.

Samo ime inicijative je značajno – jer velika većina ljudi u Bosni i Hercegovini ima zajedničku želju, a to je da krenu europskim putem.

Ali taj put je blokiran.

I to je opasno – za građane ove zemlje i za građane jugoistočne Europe.

Dugoročno gledano, to je opasno za građane Europe kao cjeline.

I upravo zato je u ovom momentu sva snaga naše politike – međunarodne zajednice zajedno sa bosanskohercegovačkim akterima – usmjerena na to da se nađe način da se izbjegnu zapreke na putu ka Europi.

Dopustite da na početku kažem da smatram da se te zapreke *mogu* ukloniti i smatram da se mogu ukloniti još *ove godine*. Ne prihvaćam i mislim da nitko u Bosni i Hercegovini ne bi trebao prihvatiti argument da se u 2010. godini ništa ne može uraditi zato što su u listopadu izbori.

Zapanjujuće je – no, čini se da neki ljudi ne razumiju da ne možemo jednostavno sjediti s mirom i gledati kako se građane tjera da izdrže još jednu godinu ekonomske katastrofe i sve većeg siromaštva.

Političari tvrde da su im ruke vezane jer ako budu poduzimali teške mjere izgubit će glasove u listopadu.

To jednostavno nije racionalno.

Upravo je obratno.

Lideri koji pokazu da mogu djelovati učinkovito kako bi riješili uzroke bijede u Bosni i Hercegovini *dobit* će glasove, a ne izgubiti ih.

Još jedna izjava koja se često čuje jest da Europska unija više nije raspoložena za proširenje i da zbog toga Bruxelles postavlja zapreke Bosni i Hercegovini, podiže mjerila, primjenjuje strožije kriterije i slično.

Ni to nije točno.

I svi dokazi govore da nije točno.

Nakon summita održanog u Zagrebu prije jednog desetljeća i onog u Solunu tri godine kasnije, politika EU usmjerena je na to da pomogne zemljama Zapadnog Balkana da se približe punopravnome članstvu.

Ovako usmjerena politika je dobila ogromnu političku, financijsku i tehničku potporu. Samo u naredne dvije godine, pomoć EU Bosni i Hercegovini iznosi gotovo 400 milijuna eura. Ovo je iznos bez vojnog i ostalog osoblja koje je respoređeno u zemlji u cilju provedbe Daytonu.

Put prema Europi je jasno definiran Europskim partnerstvom i Sporazumom o stabiliziranju i pridruživanju. Reforme na ovome putu nisu proizvoljne; one su koraci koji su donijeli stabilnost i prosperitet u EU i koje su dovele do brzog unapređenja životnog standarda u novim državama članicama.

I konačno, 27 država članica EU uspjele su se usuglasiti i usvojiti Lisabonski ugovor koji je osigurao institucionalne preduvjete za buduća proširenja EU.

Zapreke koje se nalaze na putu članstva BiH u EU nije postavila EU. One se nalaze na strani Bosne i Hercegovine.

BiH ih mora riješiti. Zbog toga je toliko bitno mobilizirati svenarodnu potporu koja će vratiti Bosnu i Hercegovinu nazad na put prema Europi.

Građani za Europu

Osobito mi je drago što sudjelujem u radu današnje konferencije jer je ona dio inicijative kojoj je cilj dovesti faktore civilnog društva u središte političke debate.

Kao što znate, moj ured i Švedska razvojna agencija surađuju sa skupinama civilnog društva u BiH u okviru inicijative

Građani za Europu, u cilju organiziranja aktivnosti diljem zemlje u kojima će građani moći sjesti zajedno sa predstavnicima političkih partija i razgovarati o konkretnim pitanjima koja se odnose na put članstva u BiH.

Prva debata je održana 10. veljače, a prije rujna bit će održano još jedanaest debata koje će predstavljati dragocjen forum na kojem se mogu detaljno i u javnosti razmotriti prijedlozi stranaka za provedbu programa integracije u EU.

Ciljevi ove inicijative su, vjerujem, vrlo slični ciljevima EUROAD-a i nadam se da možemo ostvariti korisnu sinergiju mobiliziranjem komplementarnih elemenata unutar civilnog društva i nevladinog sektora kako bismo standard političke debate u Bosni i Hercegovini podigli na višu razinu i politiku učinili konstruktivnijom, učinkovitijom i više usmjerenom na koristi koje proces integracije u EU donosi građanima ove zemlje.

Ovo nije samo hvale vrijedna težnja nego je i apsolutni politički imperativ, jer, pokazalo se da politički establišment, kada je prepušten sam sebi, ne može riješiti veće izazove.

Fiskalna kriza sa kojom se Federacija suočava predstavlja primjer političkog, kao i ekonomskog neuspjeha.

A ekonomska kriza koja je uništila radna mjesta u svakom dijelu države izravna je posljedica činjenice da su reforme koje bi mogle unaprijediti poslovnu klimu, privući nove investicije i otvoriti nova radna mjesta u potpunosti zaustavljene iz političkih razloga.

Učinimo nemogućim ignorirati civilno društvo

Ako želimo promijeniti ovakvu situaciju, moramo potpuno iskreno sagledati kako smo uopće zapali u ovaj škripac.

Veliki dio problema predstavlja pozicija civilnog društva u Bosni i Hercegovini – sindikata, aktivista za ljudska prava, predstavnika udruga mladih i vjerskih organizacija, gospodarskih udruga, profesionalnih udruga, umjetnika i muzičara, pisaca i aktivista nevladinih organizacija.

Politička elita ignorira sve njih.

Pretpostavljam da neka utjeha aktivistima – iako ne prevelika – može biti činjenica da nisu sami. Ista politička elita ignorira većinu građana.

Možda najviše zapanjuje u trenutačnoj krizi u Bosni i Hercegovini to što izgleda da političari svoje dužnosti obavljaju potpuno ravnodušno na katastrofe koje ih okružuju.

Tijekom 2009. godine izgubljeno je 70 000 radnih mjesta, pa ipak stranke i dalje odbijaju da usvoje zakonske propise kojima bi se otvarala nova radna mjesta.

Mladi su prisiljeni pohađati škole kojima nedostaje financiranja i svučilišta koja su korumpirana, pa ipak stranke i dalje odbijaju usvojiti zakonske propise koji bi pomogli da obrazovanje u BiH dostigne europske standarde.

Stotine tisuća građana nema odgovarajuću zdravstvenu zaštitu i sastavlja kraj s krajem živeći sa nekoliko stotina maraka mjesečno, pa ipak stranke i dalje odbijaju prilagoditi davanja iz proračuna kako bi najugroženije kategorije dobile barem neku vrstu pomoći na koju imaju pravo.

Kako možemo okončati ovu stravičnu neosjetljivost za patnju drugih?

Tako što će političari platiti ceh za neuspjeh.

Kako se to može uraditi?

Pa, to je upravo pitanje na koje odgovor mogu uspješno dati EUROAD i Građani za Europu i slične inicijative.

Jasno je da će aktivisti i dalje biti ignorirani osim ako se svim snagama budu borili za svoj cilj.

Pružanjem pomoći nevladinim organizacijama da učinkovitije pregovaraju i lobiraju učinit ćemo veliku uslugu ovoj zemlji.

Stanovništvo Bosne i Hercegovine pati zbog neprovođenja reformi – tu činjenicu treba objavljivati kako bi svaki pojedini građanin postao svjestan te činjenice.

Put u Europu je blokiran neprovođenjem reformi – tu činjenicu treba objavljivati kako bi svaki pojedini građanin postao svjestan te činjenice.

Za to ne treba kriviti Europsku uniju.

A izbori krajem ove godine ne trebaju biti izgovor.

Deset ili dvadeset ili trideset primjera izvanredne političke volje

Kad su građani ove zemlje, mediji, organizacije civilnog društva općenito, uspjeli jasno i energično zatražiti ukidanje viznog režima, politička elita je pokazala da, unatoč svojim različitostima, može implementirati mjere potrebne za uvođenje bezviznog režima. Do toga je došlo nakon nepotrebnog zastoja, ali je politička elita pokazala da može pronaći volju da djeluje u ime građana kada se suoči s energičnim zahtjevom.

Međutim, ne možete putovati u Europu ukoliko nemate novaca jer ste ostali bez posla, ili zbog toga što je posao koji ste uspjeli naći tako slabo plaćen da čak i putovanje unutar Bosne i Hercegovine ugrožava porodični proračun, a da ne govorimo o putovanju u drugu zemlju.

Potrebno nam je deset ili dvadeset ili trideset energičnih zahtjeva vezanih za EU integracije koje će doći od građana BiH, kako bi se nekim čudom pojavila politička volja, kao što je to bilo u slučaju pitanja liberaliziranja viznoga režima.

Što je s drugim reformama, reformama koje će privući investicije i otvoriti nova radna mjesta, reformama koje će obnoviti obrazovni sustav i sustav zdravstvene zaštite i mirovinski sustav i infrastrukturu u fizičkom smislu?

Ukoliko političke elite ozbiljno namjeravaju da pred izbornu tijelo u listopadu izađu nakon što četiri godine nisu uradili ništa da bi riješili ova pitanja, onda bi trebali platiti cijenu.

Ukoliko budu znali da će ta cijena biti visoka, onda će u narednih sedam mjeseci provesti reforme. Bezvizni režim je dobar početak, ali je to samo mali dio onoga što treba uraditi i mali dio onoga što se može uraditi ove godine.

Oni neće reagirati, ukoliko ne budu prinuđeni reagirati.

Građani moraju naučiti tehnike koje će primorati njihove lidere da ispunjavaju svoja obećanja.

Nadam se da će ova konferencija pomoći u razvijanju nekih od ovih tehnika i da veliki dio njih može biti iskorišten u praksi, i osigurati pozitivan efekat, prije listopada.

Hvala.